

การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ทอผ้าพื้นบ้าน “กลุ่มฝ้ายตุ่ย” บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ
อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย
POTENTIAL DEVELOPMENT GUIDELINES FOR
FAI TUI GROUP, A LOCAL WEAVING COMMUNITY
ENTERPRISE IN BAN NONG BUA,
PHU HO SUB-DISTRICT,
PHU LUANG DISTRICT, LOEI PROVINCE

ไทย์โรจน์ พวงมณี^{1*}, คชสิทธิ์ เจริญสุข²,
พชรมณ ใจงามดี³, และณศิริ ศิริพริมา⁴
Thairoj Phoungmanee^{1*}, Kochasri Cha-reainsuk²,
Pacharamon Jaingamdee³, and Nasriry Sriryparimar⁴

Received Date: May 23, 2022

Revised Date: August 29, 2022

Accepted Date: October 19, 2022

^{1 - 4} อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

* Corresponding author, e-mail: thai-roj@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจศักยภาพของกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย 2) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มทอผ้าตัวแทนกลุ่มการท่องเที่ยว พัฒนาการ นักวัฒนธรรม ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการออกแบบ ตัวแทนสำนักงานอุตสาหกรรม สำนักงานพาณิชย์ สื่อมวลชน จำนวน 25 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพของกลุ่มทอผ้าที่เป็นจุดแข็งคือผู้นำและสมาชิกกลุ่มมีความตั้งใจที่จะพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยการเชื่อมโยงกับกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ซื้อส่วน จุดอ่อน คือ สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ รูปแบบการทอไม่สวย ขาดอัตลักษณ์และไม่หลากหลาย ขาดการพูดคุยกันเพื่อการพัฒนา 2) การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า พบว่า ด้านบุคลากร ต้องพัฒนาความคิดด้านการทอ การย้อมสี การวางโครงสร้างลายผ้า และการขาย ด้านการบริหารจัดการควรเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก การแสวงหาเครือข่ายการตลาด นักลงทุน ผู้มาส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ด้านการผลิตนั้นต้องพัฒนาการทอ และการย้อมสีให้ได้มาตรฐาน ด้านงบประมาณ ต้องระดมทุนจากสมาชิก และด้านการตลาด ต้องทำขายผ่านสื่อออนไลน์

คำสำคัญ : การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, กลุ่มผ้าทอพื้นบ้าน

Abstract

The research aimed to 1) study the potential of a local weaving group in Ban Nong Bua, Phu Ho sub-district, Phu Luang District, Loei Province and 2) determine the potential development guidelines for a local weaving group in Ban Nong Bua, Phu Ho sub-district, Phu Luang District, Loei Province. The population for data collection comprised 25 informants, who are members of the fabric weaving community enterprise, representatives of the community tourism group, community development officers, cultural officers, representatives of the local government organization, product designers, representatives of the industrial office, staff of the commercial office, and media officers. A research document, an interview, a focus group conversation, and a meeting were used for collecting data. The collected data was analyzed with content analysis. The results of the research were as follows: 1) The strength of the weaving group is the leader and group members who have the intention of developing their own potential by working with the community tourism group. They are willing to listen to the opinions of customers. Meanwhile, the weaknesses are that most members are elderly; the weave pattern is not attractive; and there is a lack of product identity and diversity. Lack of communication to develop the products is

also mentioned. 2) Potential development guidelines comprise five aspects, as follows: (1) Development of human resources; weaving, dyeing, fabric pattern layout, and selling techniques must be developed. (2) Management skills should focus on the participation of the members, seeking network marketing and finding promoters from the public and private sectors. (3) High-quality production; weaving must be developed and dyed to exact specifications. (4) Funds for the budget must be raised by the members. (5) Marketing must be sold through online media.

Keywords: Potential Development Guidelines, Community Enterprise, Local Weaving Group

1. บทนำ

บ้านหนองบัว อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวที่นำทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางปัญญามาพัฒนาและประยุกต์ให้สอดคล้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยเฉพาะการนำภูมิปัญญาการทอผ้าที่ชุมชนเคยมีการทอมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย มาทำการรื้อฟื้นขึ้นใหม่ เพื่อสร้างสังคม สร้างเศรษฐกิจและรายได้ให้กับคนในชุมชน จึงคิดและวางแผนการปลูกฝ้ายอินทรีย์สำหรับเป็นวัตถุดิบในการทอผ้า โดยผลผลิตจะเชื่อมโยงเข้ากับกลุ่มการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวสีเขียวอันเป็นรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ โดยกลุ่มทอผ้ามีการรวมตัวกันอย่างชัดเจน ในปี

พ.ศ. 2562 และจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2563 มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มขึ้นมาอย่างง่าย เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติการเบื้องต้น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายตุ่ย ถูกตั้งชื่อบนฐานการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่นำเอาอัตลักษณ์ของอดีตของพื้นที่ที่ชุมชนมีการปลูกฝ้ายในพื้นที่จำนวนมาก ปัจจุบันกลุ่มเริ่มมีการนำผลผลิตจากฝ้ายมาทอดด้วยก๊อกระตุก โดยระยะแรกมีทดลองทอดผ้าพื้นและผ้าลายตาราง เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอ และผ้าคลุมไหล่ ซึ่งกลุ่มมีการพัฒนาการทอดผ้าเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปตามศักยภาพที่มีอยู่ ส่วนลวดลายจากพิมพ์ผ้านั้นมีเพียง 5 ลาย ส่งผลทำให้รูปแบบผ้าทอมีลวดลายให้เลือกน้อย เนื่องจากการขาดงบประมาณและผู้ให้คำแนะนำ ส่วนลักษณะผ้าทอนั้นมีความกระด้าง การทอดลวม ใช้สีเคมีย้อม และการย้อมสีดำติดไม่สม่ำเสมอ ทำให้ผ้าทอขาดคุณภาพ จำหน่ายได้น้อย ส่งผลทำให้ผ้าทอดตกค้างจำนวนมาก ซึ่งปัญหานี้กลุ่มเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มการทอดผ้าที่เกิดขึ้นใหม่ เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐลงไปช่วยเหลือ จากปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของนางนุช อิมเรือง และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2554) อุทิศ ทาหอม, จริญญา ดวดไธสง และอันธิกา คงประโคน (2561) และพระครูประภัสสรสุตธรรม (วงศ์สุนทร) (2561) ที่พบว่ากลุ่มทอดผ้าที่ขาดหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตผ้าทอมักขาดความสวยงาม รูปแบบผ้าทอไม่หลากหลาย สีตก เนื้อผ้าทอหยาบ กระด้าง ลวดลายผ้าทอไม่ทันสมัย ไม่โดดเด่น และไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายตุ่ยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่ม ทักษะและความรู้เกี่ยวกับการทอ การย้อมและการออกแบบลวดลายแบบใหม่ ซึ่งกลุ่มมีความต้องการที่พัฒนาและปรับปรุงการบริหาร

จัดการและการทอดผ้าให้มีความก้าวหน้า โดยสภาพของกลุ่มที่เป็นอยู่ปัจจุบัน คือกลุ่มมีความมุ่งมั่นที่จะทอดผ้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ใช้การพัฒนาศักยภาพตนเองแบบลองผิดลองถูก สมาชิกต่างคนต่างทำ ขาดความรู้ และวิธีการให้สมาชิกกลุ่มและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งถ้ามีการพัฒนาจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มได้

อย่างไรก็ดีจากการที่กลุ่มมีแนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้วยตนเองบนฐานความคิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยมีนักวิจัยในชุมชน เข้ามาจัดการพื้นที่ให้กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพกลุ่ม และ ผลผลิตที่เกิดจากการทอดผ้าในแต่ละวัน จึงเป็นข้อดีที่แสดงถึงวิธีการหาแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนศักยภาพของกลุ่มต่อไปได้ร่วมกัน พร้อมกับร่วม สร้างข้อคิดให้กับกลุ่มว่า “ทุกคนเป็นเจ้าของกลุ่มทอดผ้า” ด้วยการขาดผู้นำ การสนทนาและขาดความต่อเนื่อง จึงทำให้กลุ่มยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ซึ่งแนวคิดของ ฐานันท์ ตั้งจุจิกุล และคณะ (2559) กล่าวว่า การพูดคุยอย่างต่อเนื่องของสมาชิกกลุ่มทอดผ้า จะสามารถพัฒนาคุณภาพกลุ่มได้เป็นอย่างดี และสามารถแข่งขันกับกลุ่มทอดผ้าในเขตพื้นที่ใกล้เคียงและนอกพื้นที่ได้

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการกำหนดแนวทางการพัฒนา ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายดู่ บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย โดยการวิจัยเข้าไปจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ ให้กับสมาชิกกลุ่มทอดผ้าให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และนำผลการศึกษาเสนอ ต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าไปต่อยอดและพัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสำรวจศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลอง จังหวัดเลย

2.2 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลอง จังหวัดเลย

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน และต้องอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของบุคคล ด้วยการกระตุ้นและส่งเสริมอย่างมีหลักการจนเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน (นุชนาถ ทับครุฑ, ศุภพิชญณ์ บุญเกื้อ และ อรอนงค์ อ่ำภา, 2563) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่ต้องทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็น 1) กิจการของชุมชนที่มีการผลิต 2) มีทุนการดำเนินงาน 3) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) เน้นกระบวนการเรียนรู้ 5) เน้นการบริหารจัดการโดยคณะบุคคลในชุมชน 6) มีเป้าหมายสร้างรายได้ และพึ่งพาตนเอง และ 7) ผลการดำเนินการส่งผลประโยชน์กับกลุ่มทอผ้า (ศรีปริญญา รูปกระจ่าง, 2546) ซึ่งจะมีปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นอาจพิจารณาได้ดังนี้ 1) ด้านทิศทางของกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่ม รายได้ ความเข้มแข็ง 2) ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพความเป็นผู้นำ การบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ สามารถบริหารสมาชิกในกลุ่ม 3) ด้านสมาชิก การบริหาร และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

4) ด้านการบริหารจัดการ การวางแผนดำเนินการของกลุ่ม และมีการวางแผนการผลิตล่วงหน้า 5) ด้านการผลิต และกระบวนการจัดการสินค้าของกลุ่มสถานที่ตั้ง ผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน และมีเครือข่ายวัตถุดิบ 6) ด้านการตลาด มีช่องทางประชาสัมพันธ์และการจัดจำหน่าย 7) ด้านต้นทุน และการบริหารการเงิน มีการจัดทำบัญชี รายรับรายจ่าย มีหุ้น และมีการปันผลให้กับสมาชิก 8) ด้านการจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร และ 9) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว, 2563)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นบ้าน

ผ้าทอพื้นบ้านเป็นผลผลิตจากการคิดและแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของชาวบ้านโดยการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่มาทำให้เป็นเส้นใยสำหรับการทอ โดยเส้นใยที่ใช้ทอเป็นผืนผ้านั้น อาจมาจากพืช เช่น ฝ้ายหรือจากสัตว์ เช่น ไหมที่ให้คุณภาพดีและสวยงามที่แตกต่างกันไป สำหรับผ้าทอพื้นบ้านที่มีศักยภาพนั้นสามารถพิจารณาจาก 1) การย้อมสี ที่มีการแยกภาชนะการย้อมเพื่อป้องกันสีผสมกัน และการย้อมรักษาอุณหภูมิความร้อนของน้ำต้มสี ย้อมเส้นใยสม่ำเสมอ 2) การมัดย้อมเส้นใย ใช้ทักษะการมัดที่แน่นขึ้น เพราะหากมัดไม่แน่นจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน ส่งผลทำให้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม 3) การทอผ้ามัดหมี่นั้นริมผ้ามีความเรียบเสมอกัน โดยการตีพิมพ์แน่นสม่ำเสมอ 4) การทอลายมัดหมี่นั้นช่างทอฝึกฝนการทอจนเกิดทักษะที่ชำนาญ ลวดลายจึงต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (สุรางค์ พิมพ์คล้ายธานี และคณะ, 2562) นอกจากนี้ ผ้าทอที่มีคุณภาพต้องแสดงอัตลักษณ์เชิงรูปแบบหรือเทคนิคการทอ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่มาใช้พัฒนา

รูปแบบการทออย่างต่อเนื่อง และนำความรู้สมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จนรูปแบบของผ้าทอได้รับการรับรองมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับจากลูกค้าทั่วไป (ฐานันท์ ตั้งจุฑาธุช และคณะ, 2559)

สรุปได้ว่าแนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องใช้หลักการบริหารจัดการที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม โดยกลุ่มที่มีการจัดตั้งใหม่สามารถใช้แนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มที่สำคัญคือ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 25 คน ได้มาโดยวิธีการเจาะจง ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มทอผ้า ประธานกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว พัฒนาการ นักวัฒนธรรม ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ สำนักงานอุตสาหกรรม สำนักงานพาณิชย์ สื่อมวลชน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

4.2.1 การศึกษาเอกสาร ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของพื้นที่และบริบทของผ้าทอพื้นบ้าน โดยการเก็บข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์

4.2.2 การประชุม มีดังนี้ 1) การประชุมวิเคราะห์ SWOT Analysis 2) การประชุมวิเคราะห์ปัจจัยและความต้องการของกลุ่มทอผ้า 3) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม

ทอผ้า 4) การประชุมวางแผนการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม
ทอผ้า และ 5) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลการทดลองตาม
แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า

4.2.3 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
บริบทกลุ่ม การบริหารจัดการ และแนวทางการดำเนินการพัฒนาศักยภาพ

4.2.4 การสนทนากลุ่ม ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนา
ศักยภาพกลุ่ม การวางแผนดำเนินกิจกรรม การวิพากษ์วิจารณ์ผลผลิตของ
การทอผ้า และปัญหาอุปสรรค

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อ
ขอสัมภาษณ์และเข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 การสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
จำนวน 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลบริบท การบริหารจัดการ ผลิตภัณฑ์กลุ่ม
มีผู้เข้าร่วม 12 คน ครั้งที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาศักยภาพ
กลุ่มทอผ้า มีผู้เข้าร่วม 8 คน และครั้งที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลผลการพัฒนา
ศักยภาพกลุ่มประเด็นการวางแผนพัฒนาศักยภาพกลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 8 คน

4.3.2 การประชุม จำนวน 5 ครั้ง ครั้งที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT
จำนวน 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 13 คน และ ครั้งที่ 2 การกำหนดแนวทางการ
พัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 10 คน ครั้งที่ 3 การประชุม
ตรวจสอบแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า มีผู้เข้าร่วม 8 คน ครั้งที่ 4
การประชุมวางแผนการทดลองพัฒนาศักยภาพกลุ่ม 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 8 คน
และครั้งที่ 5 การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอผลการทดลองแนว
ทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 16 คน

4.3.3 การสนทนากลุ่ม จำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 การหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 8 คน ครั้งที่ 2 การวางแผนดำเนินการพัฒนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 6 คน ครั้งที่ 3 การวิพากษ์วิจารณ์ผลผลิตการทอผ้าปัญหาอุปสรรค มีผู้เข้าร่วม 9 คน ครั้งที่ 4 การวิพากษ์วิจารณ์ผลผลิตที่เกิดจากการทดลองทอผ้า มีผู้เข้าร่วม 9 คน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 บริบทและศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน

5.1.1 ความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2563 โดยการชักชวนชาวบ้านที่มีทักษะการทอผ้าจัดตั้งเป็นกลุ่มผ้าทอพื้นบ้าน เพื่อเป็นศักยภาพให้กับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน มาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีวัฒนธรรมการทอผ้า ระยะแรกกลุ่มผลิตผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ และผ้าพื้น ราคาขายระหว่าง 60 - 300 บาท เมื่อนักวิจัยลงพื้นที่จัดกระบวนการวิจัยทำให้กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพและแนวคิดด้านการบริหารจัดการ และการพัฒนารูปแบบผ้าทอ ด้วยการเลือกใช้เส้นใยฝ้ายที่ปลูกเองที่มีทั้งสีขาวงาช้างและสีน้ำตาลอ่อนถึงเข้มที่เรียกว่า “ฝ้ายตุ่ย” แทนการใช้ฝ้ายจากโรงงาน กลุ่มของจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายตุ่ย ในปี พ.ศ. 2563 ด้วยแนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เน้นการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและคุณภาพผ้าทอ

ร่วมกับผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มยังมีการทบทวนแผนพัฒนากลุ่มที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาอาชีพและสังคมของหมู่บ้านด้วย

5.1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มทอผ้าด้วยวิธีการ SWOT พบว่า 1) จุดแข็ง (1) สมาชิกกลุ่มที่มีความตั้งใจ (2) เชื่อมโยงกับกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว (3) มีราคาถูก (4) จำหน่ายได้อย่างต่อเนื่อง (5) รับฟังความคิดเห็นของผู้ซื้อ 2) จุดอ่อน (1) สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ (2) รูปแบบการทอขาดเอกลักษณ์และผ้าทอไม่หลากหลาย (รูปที่ 1) และ (3) ขาดการพูดคุยกัน 3) อุปสรรคคือ สถานการณ์โรคติดต่อ 4) โอกาส (1) มีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่ม (2) มีสถาบันการศึกษาเข้าไปหนุนเสริมความรู้ทางวิชาการผ่านการวิจัยและการบริการวิชาการ (3) กลุ่มทอผ้าที่อยู่ใกล้เคียงเข้ามาเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนา

รูปที่ 1 ผ้าทอรูปแบบเดิมที่ย้อมสีธรรมชาติและสีเคมี ผ้าทอขาดเอกลักษณ์
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2564)

รูปที่ 2 การออกแบบและการคัดเลือกตราผลิตภัณฑ์ที่เน้นการมีส่วนร่วม
ของกลุ่ม โดยภาพขวามือถูกคัดเลือกนำมาใช้กับผ้าทอ

ที่มา : ลักขณา แสนบุงค้อ (2564)

5.1.3 ความต้องการกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า
มีกิจกรรมดังนี้ 1) การปลูกฝ้ายอินทรีย์ที่บ้าน เพื่อสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่
และวิถีชีวิต เพื่อสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน 2) การย้อมสีเส้นฝ้าย
จากสีธรรมชาติ และการแก้ปัญหาการเกาะติดสีบนเส้นใย 3) การพัฒนา
วิธีการทอ และการออกแบบโครงสร้างสีก่อนการทอ เพื่อให้มีลวดลายเฉพาะ
4) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยว 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทบทวนการดำเนินการและ
การพัฒนากลุ่มทอผ้า ด้วยการหาช่วงเวลาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งปัญหา

5.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าที่บ้าน มีดังนี้

5.2.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า แบ่งเป็นรายด้าน
ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร การพัฒนาเกี่ยวกับการทอ การย้อมสี การออกแบบ
โครงสร้างลวดลายผ้า และการขาย 2) ด้านการบริหารจัดการ เน้นการมีส่วน
ร่วมของสมาชิก การแสวงหาเครือข่ายการตลาด การหาเครือข่ายและ
ผู้ส่งเสริมภาครัฐและเอกชน 3) ด้านการผลิต การพัฒนากระบวนการทอ

การย้อมสีมีมาตรฐาน 4) ด้านงบประมาณ การระดมทุนจากสมาชิก 5) ด้านการตลาด การจัดจำหน่ายในกลุ่มทอผ้า ผ่านสื่อออนไลน์และพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐจัดงาน

5.2.2 การเตรียมการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการศึกษาและถอดบทเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วม 2) ขั้นการวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มทอผ้าและผลิตภัณฑ์ 3) ขั้นการกำหนดรายละเอียดการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม เช่น บทบาทหน้าที่ผู้นำและผู้ตาม การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ โครงการและกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน 4) ขั้นการดำเนินการพัฒนาศักยภาพ 5) ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล และ 6) ขั้นการสร้างเครือข่ายและการตลาด

5.2.3 ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป็นรายด้านพบว่า 1) ด้านบุคลากร มีการวางแผนและพัฒนาวิธีการทอและการย้อมด้วยการศึกษาดูงาน ปรึกษากับกลุ่มที่เชี่ยวชาญ และนำมาปรับวิธีการทอ การวางแผนสีและรูปแบบของผ้าทอ 2) ด้านการบริหารจัดการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกชัดเจน เช่น ฝ่ายขาย ฝ่ายการเข้าร่วมอบรมหรือแสดงงานกับหน่วยงานภาครัฐ การวางแผนพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรม และผ้าทอที่แตกต่างไปจากเดิม และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ออกแบบตราสัญลักษณ์ของกลุ่มในช่วงการวิจัย (รูปที่ 2) โดยใช้ดอกฝ้ายสีขาวมาเป็นสัญลักษณ์ (รูปที่3) 3) ด้านการผลิต กลุ่มมีการวางแผน และพัฒนาผ้าทอด้วยการจัดหาฟืมใหม่ ๆ การใช้ฝ้ายที่ปลูกในชุมชน การย้อมสีธรรมชาติ การใช้เทคนิคการทอแบบหลวมหรือทอแบบแน่น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นพี่เลี้ยง และอบรมการใช้วัสดุในชุมชนสำหรับการย้อมสี เช่น ใบสั๊ก ผาง

ต้นเอ็นหม่อน ดาวเรือง การวางตำแหน่งสีของเส้นฝ้ายให้สวยงาม ประกอบด้วย การเลือกสีที่อยู่ในเฉดสีเดียวกัน หรือสีที่แตกต่างกัน การเว้นระยะห่างของ จังหวะช่วงลาย และการกำหนดตำแหน่งการติดฉลาก 4) ด้านงบประมาณ กลุ่มยังไม่มีภาระระดมเงินทุน แต่มีการวางแผนการหักเปอร์เซ็นต์การขายเข้า กลุ่ม 5) ด้านการตลาด ทำการขายผ่านกลุ่ม และระบบออนไลน์

รูปที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผ้าทอ
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2564)

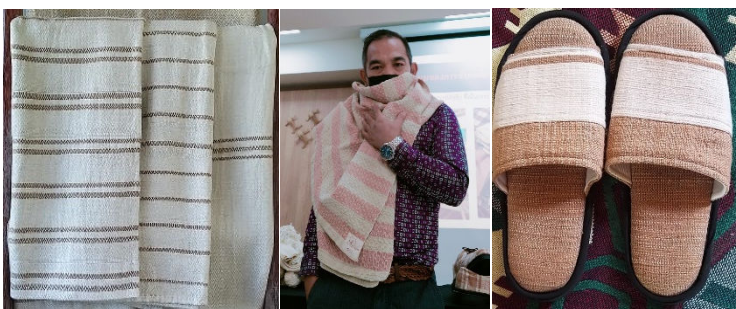
รูปที่ 4 ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทำให้ได้ผลิตภัณฑ์
ใหม่ที่มีศักยภาพและสอดคล้องกับชุมชนการท่องเที่ยว
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2564)

รูปที่ 5 สมาชิกกลุ่มคันทารูปแบบของวิธีการทอให้แปลกใหม่ขึ้นกว่าเดิม
ที่มา : ลักคณา แสนบุงค้อ (2564)

5.2.4 ประเมินผลการทดลองพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการทอผ้า โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยภาพรวมพบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน การบันทึกการขายเป็นระบบ 2) ด้านบุคลากร และ 3) ด้านการผลิต สมาชิกกลุ่มมีการพัฒนาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการทอ การย้อมสีธรรมชาติ และการออกแบบผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกิจกรรมการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เช่น ฝ้ายวัสดุการทอและสีย้อมจากธรรมชาติ ทดลองใช้ส่วนผสมการย้อมที่เท่ากัน และแตกต่างกันเพื่อให้ได้ความแตกต่างของสี ใช้อุณหภูมิความร้อนและระยะเวลาที่เหมาะสมกับการย้อมเส้นฝ้ายในแต่ละครั้ง มีการทดลองการทอออกมาหลายลักษณะเพื่อการคันทารูปแบบใหม่ ๆ มีการออกแบบพัฒนาและการจัดโครงสร้างลวดลาย วางจังหวะช่องลายและสีหลายรูปแบบทั้งกลมกลืนและแตกต่าง ทำให้กลุ่มมีรายได้จากการ

ขายมากขึ้น และราคาผ้าทอรูปแบบใหม่สูงขึ้นกว่าเดิม (รูปที่ 4 5 และ 6) ส่วน 4) ด้านการตลาด มีการขายหลายช่องทาง เช่น ขายผ่านกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว การขายผ่านระบบออนไลน์ ส่วนด้านงบประมาณ มีการวางแผนการระดมทุนของสมาชิกกลุ่มและผู้สนใจ

รูปที่ 6 ผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากการทดลองพัฒนาศักยภาพบุคคลากร

ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2565)

5.2.5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าจากการทดลองแนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนนั้นพบว่า 1) ด้านผู้นำกลุ่ม มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การพัฒนาผ้าทอร่วมกัน 2) ด้านการผลิต มีการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ด้วยการศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเพื่อพัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐาน การลดต้นทุนการผลิต (รูปที่ 7) 3) ด้านการตลาด มีการส่งเสริมความรู้ ทักษะการตลาดออนไลน์ การส่งเสริมการขายและสื่อสารโดยมีพี่เลี้ยงที่อยู่ในชุมชน 4) ด้านเงินทุน มีการเรียนรู้ด้านทุน และการพัฒนาทักษะการลงทุนในการทอผ้า 5) ด้านการ

จัดการความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับฝ้าย การทอผ้า การออกแบบ ลวดลาย การสร้างภาพลักษณ์และมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอและการท่องเที่ยว ชุมชน 6) ด้านสมาชิกและชุมชน มีการส่งเสริมให้กลุ่มมีการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และ 7) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย มีการพัฒนาการสื่อสารและการขายออนไลน์

รูปที่ 7 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อประเมินผลการทดลองการพัฒนาศักยภาพ
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2565)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปรายดังนี้

6.1 ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าฝ้ายตุย พบว่า ในระยะของการดำเนินการ ปี พ.ศ. 2563 กลุ่มมีการบริหารจัดการที่ยังไม่ชัดเจน มีการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ขาดการวางแผนการดำเนินการร่วมกัน ส่วนศักยภาพการทอผ้าด้านนั้น กลุ่มทอได้เฉพาะลายผ้าขาวม้า และผ้าสีพื้น มีลักษณะเรียบง่าย ไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย ย้อมสีเคมี รูปแบบของผ้าขาดเอกลักษณ์และขาดความสวยงาม กลุ่มจึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เพื่อการพัฒนาตนเองทุกด้าน เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทำให้กลุ่มมีความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและตนเองมากขึ้น ส่งผลต่อความพยายามที่จะเรียนรู้จากเครือข่าย และให้ความร่วมมือกับนักวิจัยที่ลงพื้นที่ไปดำเนินกิจกรรมการวิจัย โดยผู้วิจัยได้มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น พัฒนาการจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัดเลย นักวิชาการด้านออกแบบให้เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้วย สอดคล้องกับอุทิศ ทาหอม และคณะ (2561) วรรณพงษ์ ช่วยรักษา (2560) กมลวรรณ พัชรพร และ พิพัฒน์ สารสุข (2560) ที่พบว่าผ้าทอพื้นบ้านที่มีการผลิตกันอยู่ยังขาดคุณภาพ ขาดแหล่งขายและขาดพื้นที่จำหน่ายที่ชัดเจน ซึ่งปัจจัยหลายปัจจัยต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐในการเข้ามาช่วยพัฒนา และส่งเสริมความรู้ด้านการทอผ้าทั้ง ความรู้ด้านวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการทอ การออกแบบ กระบวนการผลิต การค้นหาเทคนิคใหม่ในการทอผ้า งบประมาณ การจัดจำหน่าย และมาตรฐานผ้าทอ การติดต่อประสานงานกับนักวิชาการด้านผ้าทอที่มีความชำนาญเพื่อมาช่วยพัฒนากลุ่มให้มีการผลิตผ้าทอที่มีคุณภาพตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง ซึ่งแนวทางนี้จะส่งผลทำให้กลุ่มมีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ดังที่ผู้วิจัยเข้าไปดำเนินการวิจัยตามความต้องการของกลุ่มที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองในส่วนที่กลุ่มไม่ถนัด และขาดความรู้ เช่นการปรับปรุงผ้าทอให้มีมาตรฐาน

6.2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า

กระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม นับว่ามีความสำคัญที่จะต้องมีการกระบวนการที่ชัดเจน มีส่วนร่วมกำหนดบทบาท กฎเกณฑ์และเงื่อนไขของการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ทั้งนี้

มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มได้วางเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองและ
ผ้าทอให้ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อ และกลับมาซื้ออย่างต่อเนื่องได้
จากการศึกษาของ นงนุช อิ่มเรือง และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2554) และ
จักรพงษ์ นวลชื่น (2561) พบว่าการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป็นกระบวนการพัฒนา
ทักษะของสมาชิกด้วยการอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการ
ด้านบุคลากร ด้านการผลิตและด้านการตลาดเพื่อให้สามารถแข่งขันกับ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืน มีกลยุทธ์ทำให้ผู้บริโภคซื้อผ้า
ทอของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ส่วนหลักคิดสำคัญของพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมใน
การบริหารจัดการ การดำเนินงาน การมีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน
ตัวผู้นำกลุ่มต้องเสียสละ มีความรู้และทักษะการทำงาน ส่วนสมาชิกกลุ่มต้อง
มีความมุ่งมั่น สามัคคี ร่วมวางแผนคิดค้น และริเริ่มสร้างสรรค์ มีการนำภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นมาช่วยพัฒนาและมีการสร้างเครือข่ายกับภาครัฐให้เข้ามาหนุน
เสริม จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ
กลุ่มทอผ้านั้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพและหน่วยงานภาครัฐต้องเข้า
มาขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เช่น นักวิจัยหรือกลุ่มเครือข่ายการทอผ้า
สอดคล้องกับฐานันท์ ตั้งรุจิกุล และคณะ (2559) ที่พบว่าการบริหารจัดการ
กลุ่มให้ประสบความสำเร็จนั้น มีปัจจัยดังนี้ 1) ด้านผู้นำ และการบริหาร
จัดการมีความชัดเจน 2) ด้านการวางแผน มีการกำหนดเป้าหมายและทิศ
ทางการพัฒนากลุ่ม มีการนำปัญหามาแก้ไขร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการตลาด
ด้วยการติดตามและเก็บข้อมูลความต้องการของลูกค้า มีสถานที่จำหน่ายและ
มีเครือข่ายการตลาด 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้วยการนำ
เทคโนโลยีมาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อการพัฒนากิจการดำเนินงาน

5) ด้านการบริหารสมาชิก โดยการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก มีการสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจและมีการประชุมเพื่อประเมินผลการทำงานของกลุ่ม และ 6) ด้านการจัดการผลิตภัณฑ์ มีขั้นตอนที่ชัดเจน การควบคุมกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน และวางแนวทางการปรับปรุงพัฒนาเพื่อการรับรองคุณภาพที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งคนในกลุ่มและคนนอกกลุ่ม อย่างไรก็ตามการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าจะต้องเริ่มต้นจากการมีปัญหาเกิดขึ้นกับกลุ่ม จากนั้นจึงแสวงหาทางออก มีการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการและประเมินผลเพื่อพัฒนาร่วมกันที่เรียกว่า “การมีส่วนร่วม” ซึ่งย่อมาทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เกิดความยั่งยืน ผ้าทอมีคุณค่าและคุณภาพ สอดคล้องกับผกามาต บุตรสาลี และคณะ (2562) ที่พบว่า การพัฒนากลุ่มทอผ้านั้นจะต้องเริ่มจากการร่วมกันคิดร่วมกันวิเคราะห์ และการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการของกลุ่มมีมาตรฐาน โดยเฉพาะด้านบุคลากรที่เป็นผู้ผลิตผ้าทอที่ต้องมีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การออกแบบและการผลิตตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อเป้าหมายได้มากที่สุด

ส่วนการพัฒนาบุคลากรด้านการผลิตและการตลาดนั้น กลุ่มได้สร้างรูปแบบผ้าทอใหม่ที่เน้นสวยงาม ความทันสมัยและความแปลกใหม่ตามที่คุณซื้อให้ข้อเสนอแนะ ดังความคิดของกลุ่มที่ว่า “ผ้าทอที่มีรูปแบบและลักษณะที่สวยงาม แปลกใหม่ไปจากเดิมและกลุ่มทอผ้าอื่น จะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้ซื้อสนใจและตัดสินใจซื้อ” และสร้างพื้นที่การขายผ่านกลุ่มการท่องเที่ยวและช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ฐิติพันธ์ จันทร์หอม (2559) และวรรณพงศ์ ช่วยรักษา (2560) กล่าวว่า กลุ่มทอผ้าต้องพัฒนารูปแบบให้มี

ลักษณะร่วมสมัยอยู่เสมอ ด้วยการเลือกใช้วัตถุดิบและการทอแบบผสมผสาน มีการผสมผสานองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมเฉพาะของพื้นที่มาทำให้เป็นเรื่องราวของผ้าทอพื้นบ้านด้วย จรัสพิมพ์ วังเย็น (2554) กล่าวว่าช่างทอผ้าต้องสืบสารจิตวิญญาณของชุมชนลงบนผืนผ้าเพื่อทำให้ผ้าทอมีคุณค่าจากเรื่องราว ความประณีตจากวัสดุ ลวดลาย สีเส้นและเทคนิคการทอจินตนา ลิโนโพธิ์ศาล (2554) กล่าวว่าการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มร่วมกันจะทำให้ผ้าแปลกใหม่ ทันสมัย วิธีการทอและการย้อมสีมีคุณภาพและมีอัตลักษณ์ ซึ่งผู้ซื้อจะยอมรับและตัดสินใจซื้อผ้าทอนำกลับไปใช้ประโยชน์ต่อไป อย่างไรก็ตามก็มีการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการผลิตและการตลาดที่ดีขึ้น จิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560) ได้ให้แนวคิดการพัฒนาดังนี้ 1) เพิ่มคุณค่าและมูลค่ากลุ่มผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) พัฒนาศักยภาพกลุ่มด้วยการศึกษาลำรวจตลาด และทดลองตลาดอย่างต่อเนื่อง 3) จัดการศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาและผ้าทอ อย่างไรก็ตามรูปแบบการดำเนินการของกลุ่มผ้าทอที่ก้าวหน้านั้น มักแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความทันสมัยและความเป็นต้นแบบที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีภาครัฐเข้าไปหนุนเสริม สอดคล้องกับ จิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560) ที่กล่าวว่าภาครัฐต้องเข้าไปพัฒนาศักยภาพกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจถึงรสนิยม ความทันสมัยและความแตกต่างของผ้าทอด้วยการค้นหารูปแบบและการใช้วัสดุที่มีอัตลักษณ์

สำหรับด้านบริหารจัดการกลุ่มให้คงอยู่และมีความเข้มแข็งนั้นกลุ่มต้องมีการขับเคลื่อนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม ร่วมกันคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของการ

พัฒนาตนเอง และมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามาดูแลจนสามารถพึ่งตนเองได้ อุทิศ ทาหอม และคณะ (2561) กล่าวว่าภาครัฐพร้อมเข้ามาส่งเสริมการดำเนินของกลุ่มเพื่อยกระดับกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ส่วนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือนั้น ถือว่าช่วยผลักดันให้กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพตนเองมากขึ้น โดยต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอและการออกแบบที่มีประสบการณ์มาเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะนำไปพัฒนาศักยภาพตนเอง สอดคล้องกับ วรณพงศ์ ช่วยรักษา (2560) ที่พบว่ากลุ่มทอผ้าที่ประสบความสำเร็จจะสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกันให้ช่วยขับเคลื่อนกลุ่มไปด้วยกันอย่างต่อเนื่อง มีการขยายเครือข่ายการผลิตและจัดจำหน่าย เพื่อยกระดับผ้าทอให้ได้มาตรฐานต่อไป

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลจากการกำหนดแนวทางนี้ไปสู่การจัดกิจกรรมการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า โดยการจัดกิจกรรมจะต้องเน้นให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรม หรือนำเสนอผลของการจัดกิจกรรมและแนวทางการพัฒนาต่อไปของกลุ่มที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม ซึ่งการเข้าไปดำเนินการนั้นจะต้องมีการวางแผนการดำเนินการที่ชัดเจน มีการใช้วิทยากรที่มีความชำนาญการด้านการทอผ้าและการย้อม ทั้งนี้ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่มีรูปแบบตามตลาดและผู้ซื้อต้องการร่วมกัน โดยกระบวนการพัฒนาจะสร้างกลุ่มเรียนรู้และดำเนินการต่อไปได้เองในอนาคต

8. เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ พัชรพร และพิพัฒน์ สารสุข. (2560). “แนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นประเภทกระเป๋าจากเศษผ้า : กรณีศึกษา ผ้าทอไทลื้อบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน”. *วารสารวิจิตรศิลป์*. 8(1), 60-105.
- จรัสพิมพ์ วังเย็น. (2554). “แนวคิดหลังสมัยการย้อนสู่โลกแห่งภูมิปัญญา”. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*. 13(1), 21-31.
- จักรพงษ์ นวลชื่น. (2561). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษากรณีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม และจังหวัดสกลนคร*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร.
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*. คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.
- จินตนา ลิโนไธศาล. (2554). *การพัฒนากลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านหนองแซ่ ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

- ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว. (2563). “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก”. *วารสารศรีวันาลัยวิจัย*. 9(1), 15-24.
- นงนุช อิ่มเรือง และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2554). “แนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลึม”. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 4(2), 1-15.
- นุชนาถ ทับครุฑ, ศุภพิชญ์ บุญแก้ว และอรอนงค์ อำภา. (2563). *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ*. ตรัง: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ฐานันท์ ตั้งจุจิกุล, รัชมนต์ คำศรี, พาฝัน รัตนะ และไอริน สกุลศักดิ์. (2559). ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7* (1326-1336). มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- ฐิติพันธ์ จันทร์หอม. (2559). “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย”. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 21(1), 181-192.
- ผกามาต บุตรสาดี, แก้วมณี อุทธีรัมย์ และอุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา. (2562). “แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการสร้างเอกลักษณ์สินค้าเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนกลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านโพนก่อ ตำบลท่ากอน อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร”. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 14(16), 42-56.

พระครูประภัทรสุตธรรม (วงศ์สุนทร). (2561). *การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านดู่นาหนองไผ่ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอยะรังบุรี จังหวัดสุรินทร์* (ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วรรณพงศ์ ช่วยรักษา. (2560). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายย้อมครามบ้านถ้ำเต่าจังหวัดสกลนคร* (ปริญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุภาวงศ์ พิมพ์คล้ายธานี, พระราชสิทธิเวที, พระครูศรีเมธาภรณ์ และพระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี. (2562). “การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน”. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 6(3), 1232-1248.

ศรีปริญา ฐูประจาง. (2546). *ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทิศ ทาหอม, จริยา ดวดไธสง และอณิศา คงประโคน. (2561). “แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองไทรงาม ตำบลชุมเห็ด อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์”. *วารสารพัฒนาศาสตร์*. 1(1), 97-129.